

ban az Erdészeti Tudományos Intézetben folyó – erdőművelési, faterméstani kutatásai termeltek ki. Ugyanakkor több is annál, hiszen mindezeket a korábbi tapasztalatokkal egybevetve, az erdészeti politika által meghatározott keretbe illesztve tárja eléink. A nehézségekben és sikerekben egyaránt gazdag fél évszázad olyan tudást, olyan tapasztalatokat szolgáltat, melyet sem a jelen, sem a jövő szakemberei nem nélkülözhetnek.

A könyvben használt főbb fogalmak tisztázását követően áttekinthetjük a természetközeli erdőgazdálkodás legfontosabb feladatait, az erdőfelújítás különböző módszereit fafajonként illetve erdőtípusonként, az ugyancsak sokféle nevelővágást, a természetközeli erdők nevelési modelljeit szintén fafajonként ill. erdőtípusonkénti bontásban. Ugyancsak megismerhetjük a különböző fajok azon biológiai tulajdonságait, melyek az erdőművelés szempontjából legnagyobb jelentőségűek (termőhelyi igény, fényigény stb.). A könyv függeléké erdőnevelési modelltáblákat tartalmaz – melyeket a szerző és munkatársai dolgoztak ki – legjelentősebb fafajainkra. Ezek tulajdonképpen útmutatók, melyek a gyakorlati erdőgazdálkodót segítik abban, hogy az adott termőhely és fafaj függvényében hogyan kezelje erdeit.

A könyvet tartalma és stílusa egyaránt „alapszöveg” teszi, alkalmassá arra, hogy haszonnal forgassa középiskolás diák, egyetemi hallgató, oktató, kutató és gyakorlati erdész szakember egyaránt. Diákoknak, egyetemi hallgatóknak már csak azért is külön javasolható, mert a könyv lapjairól jól kivehető az a szakmai és emberi megbecsülés, amellyel a szerző kollégáit, elődeit és kortársait illeti. Napjainkban pedig az egymás iránti megbecsülés olyan lecke, melyet nem árt már idejekorán gyakorolni.

Önállóan is megállnak lábukon a könyv 18. fejezetében közölt tanulságos zárógondolatok. A szerző saját pályáján, hitvallásán keresztül szemlélhetjük az elmúlt fél évszázad magyar erdőgazdálkodását, erdőművelési kutatásait, annak erőfeszítéseivel, kezeivel, sikereivel és örömeivel együtt. A személyes hangú visszatekintés egyaránt elgondolkodtat erdészt és nem erdészt arról, hogy mi is a különbség tulajdonképpen a szakma és a hivatás között. Ha pedig mindenkinek hivatása volna, nem csak szakmája, talán jobban mennének dolgaink. (*Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, Budapest, 2000, 286 o.*)

Csóka György

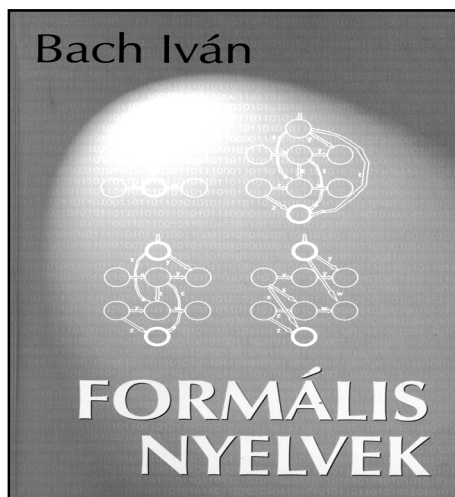
az agrátud. kand., a Mátrafüredi
Erdészeti Kísérleti Állomás igazgatója

Bach Iván: Formális nyelvek

A magyar szakkönyvkiadás régi adósságát törleszti a kiadó, amikor Bach Iván műegyetemi előadás-jegyzeteinek könyv formában való megjelentetésével egy sokéves oktatói gyakorlat közben formálódott anyagot ad az érdeklődő olvasó kezébe. A magyar nyelvű könyvpiacon régóta hiány van ugyanis a formális nyelvek elméletébe bevezetést nyújtó, az egyetemi oktatásban tankönyvként is használható, megfelelően széles témaválasztékot kínáló munkákban.

Meglepő és sajnálatos ez a hiány, hiszen a tudományág alapvető fogalmainak ismerete elengedhetetlen a modern számítástudomány eredményeinek megértéséhez, ezért a tárgykör oktatása mind a matematikus-, mind az informatikusképzés során fontos feladat. Ebben kíván segítséget nyújtani Bach Iván könyve.

A kötet fejezetei minden olyan témát feldolgoznak, amelyre a formális nyelvek elméletébe történő bevezetéskor szükség lehet. Áttekintést adnak a tárgykör alapfogalmairól, bemutatják a legfontosabb, ma már klasszikusnak számító tételeket, sőt, a Turing gépekkel foglalkozó fejezetben rövid betekintést

nyújtanak az algoritmuselmélet alapjaiba is, mindeztrendkívül könnyen emészthető, olvasmányos formában.

Az első fejezetben a szerző bevezeti a formális nyelvekkel és generatív grammatikákkal kapcsolatos alapfogalmakat, és bemutatja a Chomsky-féle hierarchiát alkotó alapvető nyelvosztályokat, amelyekkel a későbbi részekben majd bővebben foglalkozik. A második és a harmadik fejezetben a reguláris és a környezetfüggetlen nyelvekről és a hozzájuk tartozó automata osztályokról, a véges automatókról és veremautomatókról kap az olvasó ismertetést. A következő két fejezet a véges

és veremfordító automatákkal, illetve a környezetfüggetlen nyelvek szintaktikus elemzésével foglalkozik. Ez utóbbi témából a könyv az általános elemző algoritmusok mellett bemutatja a gyakorlati szempontból kiemelt fontosságú LL(k) és LR(k) típusú elemző módszerek működését is. Az utolsó fejezetben a Chomsky hierarchiát alkotó klasszikus nyelvosztályok tulajdonságainak tanulmányozásában tovább haladva az olvasó a Turing gépek világába nyerhet betekintést, ennek kapcsán felmerülnek az algoritmikus eldönthetőség és a kiszámíthatóság alapkérdései is.

A könyv erénye a matematikai szakirodalomban talán szokatlanul közvetlen, a szóbeli magyarázatok stílusát követő szemléletes előadásmód, ami azonban a tárgymutató hiánya mellett meg is nehezíti a munka tankönyvként vagy kézikönyvként való használatát. A szövegben előforduló definíciók és tételek ugyanis nincsenek külön kiemelve, ezek esetleges későbbi visszakeresése tehát fáradságos feladatnak bizonyulhat. Mindezen, egy későbbi kiadásban könnyen orvosolható hiányosságok ellenére a könyv egyaránt jó szívvel ajánlható a formális nyelvek tudományágával ismerkedő egyetemi hallgatónak és a témakör iránt érdeklődő „kivülről” olvasónak is.

Vaszil György

PhD., tud. főmunkatárs (SZTAKI)

Magyarország művelődéstörténete CD-ROM-sorozaton

Nagy vállalkozásba fogott a pedagógusokból és informatikusokból álló Enciklopédia Humana Egyesület, amikor elkezdte a magyar kultúra egységes szempontú rendszerezését multimédia CD-ROM formájában. A kilenc kötet különböző taneszköz-fejlesztési pályázatokon elnyert támogatásokból a honfoglalás és az államalapítás millenniumi évfordulója között jelent meg. Az *Encyclopa-*

